

Betænkning

over

I. forslag til lov om ændring af lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker og

II. forslag til lov om ændring af lov om retten til fotografiske billeder.

(Afgivet af kulturudvalget den 15. februar 1973).

Udvalget har i 3 møder behandlet lovforslagene og har herunder haft 2 samråd med ministeren for kulturelle anliggender, der tillige skriftligt har besvaret nogle spørgsmål fra udvalget.

Der er i udvalget modtaget en deputation fra Billedkunstnernes Forbund.

Ad I. forslag til lov om ændring af lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

Ovennævnte deputation har i forbindelse med lovforslaget ønsket ophavsretslovens § 25, stk. 1, ændret, således at kunstværker som hovedregel ikke skal kunne vises i fjernsyn eller ved offentlige filmforevisninger uden ophavsmandens samtykke, og kulturministeren har i overensstemmelse hermed stillet nedenstående ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Under samrådet med kulturministeren har udvalget modtaget en nærmere redegørelse for de i bemærkningerne til lovforslaget omtalte bestemmelser, hvorefter der ved ændringer i Bernerkonventionen og Verdenskonventionen er vedtaget en række nye regler til fordel for udviklingslandene.

Disse konventionsregler, som ikke kræver ændring i den bestående lovgivning, medfører, at udviklingslandenes myndigheder kan udstede oversættelses- og udgivelseslicenser med henblik på undervisning og forskning uden samtykke fra rettighedshaverne til det anvendte beskyttede materiale.

Reglerne sigter mod at give disse lande en lettere — men ikke gratis — tilgang til viden, således at udviklingslandene ikke behøver at optage besværlige og på grund af den geografiske afstand ofte vanskeligt gennemførlige forhandlinger med forlag og rettighedshavere i oprindelseslandet.

Under samrådet er det oplyst, at udviklingslandene dog ifølge konventionsvedtægtelserne skal drage omsorg for, at der ydes rettighedshaverne en retfærdig betaling, der skal være forenelig med den standard for royaltymbetaling, der kunne opnås ved fri forhandling mellem parterne.

Med henblik på i videst muligt omfang at undgå, at danske rettighedshavere skal lide tab ved disse bestemmelser, har ministeren over for udvalget givet tilsagn om, at han — i det omfang, der viser sig behov herfor — vil søge afsat et beløb af bl. a. udviklingslandsmidler til støtte for udgivelse af dansk undervisningslitteratur o. lign. i udviklingslandene. Herved vil det blive sikret, at rettighedshaverne i alle tilfælde opnår den normale royaltymbetaling for udgivelse af værker i udviklingslandene.

Under samråd med ministeren har man endvidere drøftet et ønske fra Billedkunstnernes Forbund om en ændring af ophavsretslovens § 25, stk. 2. Ifølge denne bestemmelse kan kunstværker frit afbildes, når de er varigt anbragt på et offentligt tilgængeligt område, men er kunstværket hovedmotivet, og udnyttes gengivelsen erhvervsmæssigt, har ophavsmanden dog krav på veder-

lag, medmindre det drejer sig om afbildning i aviser.

Denne særstilling med hensyn til avisers udnyttelse af kunstværker har Billedkunstneres Forbund fundet urimelig i forhold til kunstnerne, og udvalget henstiller til ministeren, at det i forbindelse med den kommende revision af ophavsretsloven overvejes, hvorvidt bestemmelsen bør ændres, således at kunstnerne i videre omfang får krav på vederlag.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Ad II. forslag til lov om ændring af lov om retten til fotografiske billeder.

Udvalget indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Ændringsforslag til

I. forslag til lov om ændring af lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

Af *ministeren for kulturelle anliggender*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 1.

1) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

„01. I § 22 indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

„Bestemmelsen i *stk. 1* finder tilsvarende anvendelse, når ophavsmanden til et kunstværk har overdraget et eller flere eksemplarer af værket til andre.““

Stk. 2 og *3* bliver herefter *stk. 3* og *4*.

2) Efter nr. 3 indsættes som nyt nummer:

„02. § 25, *stk. 1*, affattes således:

„Når ophavsmanden har overdraget et eller flere eksemplarer af et kunstværk til andre, eller værket er blevet udgivet, må de overtagne eller udgivne eksemplarer spredes videre, og værket må vises offentligt på anden måde end i fjernsyn eller ved visning af film. Værket må dog medtages ved indspilning og visning af film eller fjernsyns-

program, når gengivelsen af det er af underordnet betydning for filmens eller fjernsynsprogramrets indhold.““

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Som nævnt i bemærkningerne til nr. 2 er ændringsforslaget til § 25 baseret på det synspunkt, at udnyttelse af kunstværker i fjernsynet er blevet så omfattende, at spørgsmålet om Danmarks radios adgang til at vise kunstværker i tv — ligesom det er sket på andre rettighedsområder — bør søges løst ved indgåelse af en kollektivaftale på grundlag af ophavsretslovens § 22. Denne bestemmelse gælder imidlertid kun for udgivne værker. Da kunstværker ofte ikke foreligger udgivet i trykt form, vil § 22, *stk. 1* — selv om der måtte blive indgået en kollektivaftale — i en række praktisk forekommende tilfælde ikke kunne dække radioens behov for at kunne vise kunstværker i tv. Det foreslås derfor, at § 22, *stk. 1* — i overensstemmelse med de hidtil gældende kriterier for den frie visningsret i ophavsretslovens § 25 — udvides til også at gælde tilfælde, hvor et eller flere eksemplarer af et kunstværk af ophavsmanden er overdraget til andre.

Et hertil sigtende forslag er optaget som nyt § 22, *stk. 2*.

Til nr. 2.

Efter § 25, *stk. 1*, kan et kunstværk, når eksemplarer af det er overdraget til andre, eller værket er udgivet, fremvises offentligt uden kunstnerens samtykke og uden ydelse af vederlag. Det kan således frit vises i fjernsyn.

På baggrund af den udvikling, der har fundet sted på fjernsynsområdet siden lovens tilblivelse, må det anses for tvivlsomt, om det under hensyn til bestemmelsen i art. 11 bis i Bernerkonventionen er forsvarligt at opretholde den frie adgang til visning af kunstværker i fjernsyn, som følger af § 25, *stk. 1*, 1. pkt. Efter art. 11 bis kræves der principielt samtykke fra kunstneren til visning af et kunstværk i tv eller som minimum, at national lovgivning giver kunstneren ret til vederlag for en sådan visning.

Udnyttelsen af kunstværker i fjernsynet er i dag blevet så omfattende, at det synes rimeligt, at billedkunstnerne får ret til vederlag, når deres værker vises i tv, og i det hele en retsstilling i forhold til Danmarks radio, der svarer til, hvad der efter lovens § 22, stk. 1, gælder for andre rettighedshavere. Det foreslås derfor at indskrænke § 25, stk. 1, således at den frie visningsret ikke længere kommer til at gælde for visning i fjernsyn og offentlig filmforevisning.

Derimod bør offentlig udstilling af kunstværker og forevisning af sådanne værker ved hjælp af lysbilleder o. lign. stadig være fri, ligesom der kun er foreslået en mindre redaktionel ændring i bestemmelsen i § 25, stk. 1, 2. pkt., om, at et overdraget eller udgivet kunstværk frit kan gengives på film eller i fjernsynsprogram, når gengivelsen af det er af underordnet betydning for filmens eller fjernsynsprogrammets indhold. Den nævnte ændring tilsigter at tydeliggøre, at den frie gengivelsesret i de i § 25, stk. 1, 2. pkt., omhandlede tilfælde omfatter såvel retten til indspilning som retten til offentlig visning, herunder retten til udsendelse i fjernsyn.

Den foreslåede indskrænkning af § 25, stk. 1, 1. pkt., indebærer, at Danmarks radio i fremtiden principielt må indhente samtykke fra den enkelte kunstner til visning af kunstværker i fjernsyn. De praktiske ulem-

per, som en sådan ordning vil medføre for Danmarks radio, vil i vid udstrækning kunne afbødes ved, at der — ligesom det er sket på det litterære område — på grundlag af lovens § 22, stk. 1, sluttes en aftale mellem Danmarks radio og en organisation, der repræsenterer en væsentlig del af danske ophavsmænd til kunstværker, f. eks. med Billedkunstnernes Forbund. Efter § 22, stk. 1, vil en sådan kollektivaftale have den afledende virkning, at Danmarks radio uden samtykke, men mod vederlag vil være berettiget til at udsende værker af tilsvarende art af ophavsmænd, som står uden for den organisation, med hvilken der er sluttet aftale.

Ved den foreslåede formulering af § 25, stk. 1, 1. pkt., fastslås det endvidere, at der fremtidigt principielt skal indhentes samtykke fra kunstneren i forbindelse med offentlig visning af kunstværker indspillet på film. Ved bedømmelsen af de praktiske virkninger af denne indskrænkning må det tages i betragtning, at kunstværker efter lovens § 2 ikke kan indspilles på film uden kunstnerens samtykke. Har kunstneren imidlertid givet et sådant samtykke, følger det af lovens § 42, at filmen uden kunstnerens samtykke må vises i biografer, i fjernsyn eller ved anden offentlig visning, medmindre andet er aftalt.

Robert Pedersen,
formand.

Lene Bro,
næstformand.

Lone Nielsen.

Marichen Nielsen.

Axel Ivan Pedersen.

Bent Sørensen.

Birte Weiss.

Per Dich.

Kristine Heltberg.

Lembourn.

Ellen Strange Petersen.

Ulla Worm.

Kaj V. Andersen.

Mette Madsen.

Johan Philipsen.

K. Helveg Petersen.

Else-Merete Ross.